ԱԶԳԱՍԷՐ

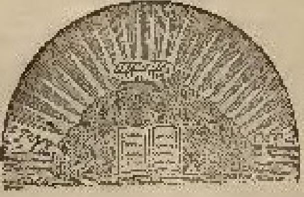

ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԱՌՆԷ ԶՏԿԱՐՍ ԶՕՐԱՒՈՐՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳԻՏՆԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՑ

ՀԱՏ. Բ. ԹԻՒ 52. ԿԱԼԿԱԹԱ 1846 Ապրիլ 8.

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ԿԱԼԿԱԹԱ

Արգասաւորութիւն Բանգալայ ըստ հաշուի վաշխին՝ հարիւր բիւր մի ռուփի-ներցայ. եթէ փոխատուն գրաւական առցէ. և որպէս լսի, նաև Տէրու-թիւն խորհի նախակարգաւ ածանել քան-զի յերկուց աւուրց հետէ առևտուր վաճառքն տագնապ սկսանի և գը-նոցն յամենայն կողմանց հետ զհետէ գրոհին.

— Ուսումնութեամբ հրատարակեցաք զի Անտոն կառավարչաց Անգղիան Հնդկաստանի վճռել եղանակ զամե-նայն ատրկերութիւն (հոգւոց և մարմնոյ) եղելոց ՚ի վերայ Շարաթի և այլոց ևերոց Տէրութեան զաւառաց. որ է Ռուսիոյ և շրջակայք նորա. Զան-զի որք ամենք բռնաւորութ. ք չարակնոս եղեն առ Տէր Էլլենբորոյ, թէ ըստ-կեցեք Տէրութեան առժամանակեայ զօ-րաւ Շարաթ՝ դշխոյ նորա փոխա-նակ շարաթի իւրեանց կառավարել-ոյն, որով հաստին չկար փոխել զնոր տէրութեան մինչ յայժմ. յայսմ յա-նոյն հաստատութեան քաղաքաց-նոյա ընդ այլոց հպատակաց Անգղիա-կան Տէրութեան.

Բայց մեք յանուն ընդ այն զբա-մանանք թէ ընդունի մի հանրապետու-թիւն զանազան օրինաց վարելի ընդ զանազան նահանգս երից տէրութեան, Անգղիոյ բուն երկիր և տոհմութիւնք Հնդկաց և Մահմետականաց խառ-նեցան, և կարի խառնակէ. զի տնտ-եսութեանք և խմտականք եղեն. բայց այս. որ ձեռացուց իւր և յաղթողաց զնե-րքին տնտեսութեան Մաղալ կայսերաց և տիրեաց հաւատարմաց նոցա կամ Նաբաբաց՝ ըստ կամս և հաւանութեան-

բաց հաղատահօրէնս դժպատեհ խո-
րհրդոց՝ տակաւին անխափան պահի. և մանաւանդ օգտիւ. մանաւանդ սիրոյ՝ իշխա ընդհանուր ազնէ Տէրութեան և Հայաստանեայց 'նորա. Օրինակի համն. օրէնք պարապաշտութեան 'ի մէջոցի երից ամաց 'ի Կոլկաթա՝ ղեկավարեն ազատաւոր 'ի պարսաւոյ՝ վերաբին յաջողածին 'ի Մեծամեծ արարս իւրեանց, յորում Հաստատակաց և ուխտութեան միաբանութեն. Բայց որպէս Կոլկաթայ ենթէ ոչ անկանելի. այլ եւ յաւէտ ոչ կարէ, զի դիմակաւորք չատաման, և խոստովանեցիւրք զոր ինչ մասն և զաւանէն 'ի բաց հատանէն, և ապստամբին այն կեղծեալ կենդանեաց յայսն և 'ի զուարթ անասնոց իւրոց.

— Բարոն Գօրեռ Զէօլ Պոստ Հնդիկ Հաստատուեաց գրեթարան 'ի տան իւրում, ճշմարիտ մատուցանել կարօտութեան աղքատաց իւրոց. յորոց բազումք անդերձաւոր մնասնէին.

— 'Ի 24 անցեալ ամսոյ բազմութիւն ուղղափառ բաղխեալ զգուշային Հնդիկ մեծատան ուրուք 'ի Սիմլա Թագի մարգարտացքն՝ կերծանութեանն. որպէս թէ այր 'ի վաճառանոցէ ճօւեն զինեալ առաջէր անդր. Իբրև բազում զաւառն 'ի ներքս գեւդան բազմութիւնք. կալեալ կապեցին զայս 'ի տան անդր, և սպանեցին յայտնել զմեղս ինչից և առասպանաց. Ընդ այս հազիւ ուրեմն չարժեալ Հասարակութեան ոստիկանս միջամտեցան ազերս մատուցանել Կառավարութեան, զի յաւուր կը ննաձաւմն զայդ և ուղղակաց՝ կարգեացին 'նորանոր զատաւորք 'ի Թագս Թագս քաղաքաց. Բայց ինչ է օգուտ յաճախ զատաւորք ղեկավարականութիւն գոյոյն իւրեանց օրէնսդրաց, և ամ. ամենայն արարս 'նոցա մեկայս հաւատարիմ պաշտօնէիցն. Որ զօղ վկայիւք երկնայ 'ի գողութիւն իւր.

Հովքաւոր Լօրտին Հրատարակեալ, բայց Նորդբրուքն Լորտն Քուէրինց զայս յուր 'ի վաղուեան աւուր. ոչ առ այն զի կայծ ինչ էր կամ ինքնահնար, այլ զի՝ Հնդիկք այնքան անձէթ Համայնին մեւս տարրոց 'ի կաճառոյն իւրեանց, և այնքան սարսափին կանայք 'նոցա յասմինն երեքոյ և 'ի հարձուփորձոց 'նորա, մինչև Քաւ'նոցան Քրէլ պհաճրան կրատեանն մինչեւ իւրեանց.

'Ի 25 Մարտի. Բաղդաքական ատեան անդրոյս կոչմուոր որոր զայր մի մեղին երկրացի. այսինքն Վերին Հնդկաստանցի. իբրև զմի յաւագակայն Բանա Բադուրի. առ այն՝ զի ալեք ամենք Սիկհացիք. ուրեմն ըստկի և սա, ասէն սեպեալ զայս առն կամ երկատառան թուալցիներս 'ի տան այսա, և ապաւք զեռեվերայն վկայէն թէ 'ի նմին իսկ երեկոյի՝ յորում զողութիւնն պատահեցաւ. անտի դատ 'նոքին թուալ թրաւորոք.

☞ Սա զխնդալ է, զի մեծ մասն զարդարող անտառ ակաց աշխարհիս ազբին միայն վարձով առեալ վկայութեան իւրեանց. Զի՛ք ատեան՝ յորոյ առընթեր չելին բազմութիւն այսպիսի վկայից առ ամենայն զեւպս յաջողակաց.

Յաւուր Հ ոգանձու կարմաւորեցան Հինդ 'ի զօրաց հանգերձ 'նոցին արկեղք առ երկի Պ՝ նրանսաւ գաւթ ասացեալ անդուշ, և կան այժմ 'ի բանտի.

— Հովանաւորութիւն 'ի մայրաքաղաքս և 'ի շրջակայս սարսէն ընդ ջուր և ցամաք, 'ի չէնս և յանչէնս

ատուեալ է քան զոր մեք հաւատայցէ
և անփոփել կարծեմք յանձամբ յայսմ
վայրի․ Եթէ փոխանակ շաբաթագրի
օրագիր ունէաք, և միայն զանցս գո-
րծութեանց և ուսումնականութեանցն հր-
ատարակէաք․ ոչ բաւական լինէր։
Դա է միայն մեծել․ թէ ոչ ան-
ձինք մեր և ոչ տառագրածք հա-
մարին մեր ՚ի քաղաքի աստ այսմիկ․

— ՚Ի Մոսկովիոյ գիր գրեն մեզ,
թէ Իշխանութիւն դեռ տրտմաքս զե-
ղեալ լուաց ՚ի տպառ զգուշտա Գար-
մարի և զՄարիա և քահանայք ցանու-
ցեր եղեալ ՚ի ունգիս ունգիս ազգա-
սութեանն անցուցանեն զսուտ լու
լեանց․ Զօրացութիւն գինւոյն այս-
քան կանոն լու ձեռս մեծ հասուցանէ ս-
գալմեյի գիրադաւեանց, և քաղաքն
Նաքխաւաստ անգամ ոչ է գերծ ՚ի
վտանգէն․

ՄՈՍԿՈՒ․ ՚Ի լրոց Տէրանոյ Մոսկ-
ւայոյ առաքեալ լրագրին հաւաքի,
թէ Պ... Ռէձեոս նաւն որ հնդկաստ-
անն մինչոք հեռի ՚ի Փոխոյն Լէհ-
նայ, ՚ի 21 ամսեան Յունիսի ՚ի 5
ժամու գիշե կիրակէ, զգուշ գիտ
ծով լոս եղեալ ծ ոսկւոյ, Կայսրն
Ռուսաստանի բաղադեն ՚ի 27 կարգ գոն-
սէ 1 թիւ դարոց, այնքան լինգա-
սեան, մինչ համարել թէ նաւն կամ
զէնացն և կամ գլատլատի հարաւ․
քայց նաւապետն թէպէտև անշուշտ
զխոհեր զգուշութիւն նաւին ՚ի խոյս
ծովուն, ասելայն զեւ եւ զաւնս աը-
ձակեալ զյատակն ոչ եղեւ․

— Տերութեանն գրեմք՝ զի Սպա-
կամանօք ստ եղի Մաշրաւայ՝ անցի
մայնելուչ և առաջնորդ համարեալ
մինչ ցարդ, զարգացան ժամանակի
փարքերանի կամ խոշերայի, և փա-
խոյց զմնձամենս եկեղին՝ ՚ի Ակրմա
՚Անգլիայ․

— ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ․ Բոմպէյէ՝
Ըդուան ազգաւ յորձանեալ ՚ի վե-
րայ ՚Նաբոբ Յերոքինեայ սպանին
զնա, և եօթն և տասն այր ընդ նմա․
՚Ի սակս զմնալոյ իշխանին զէնաւ
զօրաւորին իւրոյ․ Նոյ թէ հալա-
ծեալց են ամենայն այր Սոուհիլայ և
խաղաղութ ՚ի սահմանաց Տէրութեան
՚Անգլիոյն․

— Նոյն նաև թէ անձրևաց առա-
ւութիւն ՚ի Պորքան զհանձ որմր-
ձեաց բարեզուշակ յօրինել․ և բամ-
բակի արդէն իսկ ծաղկեալ և հակա-
նեալ է․

ՍԵՅԼԱՆ

Ըրժանագալութ քաղաքացին Պրո-
ւեստանտից ՚ի Սեյլան․ Պ Նեհամ ա-
նուն որ կարգեալ էր մեծաւորս Եկ-
եղեցւոյն Կանդեայ տարեկան 500 ըՍ-
տերլինգ, քարոզեալ յայտ առաւ ըերե-
կոյի ժողովրդեան Պրոտեստանդէից ՚ի
վաղիւ ընդ առաւօտն փոխ և նոր ՚ի
նոցա միաբանել ընդհանուր Հռով-
մէական՝ լինելով զհաւատութիւն
նոցա․ Նոյ թէ կոն և անձունք, որ ըզ
հետ գնացին են կարգաւորցն իւրեանց․

— Պօզիա․ յուլքի՛ անձրևաց շա-
բաժամկ ընդ առաւօտ եկեղ անձնեան-
կե անցեալց և հիմնադրութեանց ունեցողն,
հեղեղս յորոց ՚ի յիշանց մնաց, ըզ
գնացողս երկրին յարգեաց, և զա-
մենայն ուղևորս ընդ ջրով թաղեաց,
մնացեալք բազումք կորեան, և ողիք
իբրև երկիրս ջրոցն եղեն․ Ի․
Պ․ Պ․․․

ՌՈՒՄԵԼԻԱՅԻ

Պ Եմենայի Պոնջիացի կամաւորապահ
Պորտօկ անձ խաղութանեալ մարշա-
կաւ յորոց զարահանդ դաւանոց իւիք

դրանց 'ի վերայ Պէրոզբէրի Պօր-սիկ կնոջ ուրուք, որ յառաջ ան տպա-ռան եղեալ անձամբ՝ ոչ միայն մեր-ժեաց զպաշտօնն անխրատութեան նո-րա, այլ և պայծառ խրատտու և զանա-ռակ, որ զմեծ դժուարին դիւր մա-ռանդութիւն յանձնեալ էր վասնոյ, վճարել ևս յաջորդաւ տանն անդ 'ի Սինկափուր։

Պէրոզ Շէթի առաջին հանդիսա-ցաւ 'ի մէջ Եւրոպական կանանց, որ բացերես հրապարակեցաւ յառաջ Անգղիացւոց. և ըստ սովորութեան, առ-բաւ շքեղութիւն. զի Պէրոզբէրի Յաղթութեան նշանակէ։

ՄԱՍԻՍ. տպագրութեամբ գրեմք. զի Յունիս 27 (Օ.) բազում Սուրբոց տօ-նաւք, թէ սերտագործութեան տեղւոյն ստորել դժնեալ իւր, որ մեծապէս տպ-րեաց նոյն աւուր ժողովքին. Բազ-միցս բարեբաստ. Տէրութիւն ուշ դը-նել ինքն բոլոր. և զօրինակ իւրու, զի մինչ ցայդ ոչ ինչ առար յօգուտ այսպիսի բարեկամութեան վասն տկարաց և եկեղեցեաց իւրոց։

Բանասիրական

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Շարունակեալ Երես 51 էջ 250.

Եթէ ջանք գիտ Աստուածաշունչն և հոմե-րայ վերայ յառաջբերեալ ուրիշ պէտք մտացութեամբ հարցայ. և բարոյական բեռ, հնաւորայ մարդկայնո-ւթիւններն մին բարձրացի գիտութիւն կատարեալ, Աստուծոյ գրութեան և հասարակութեններին, մարդոց քաղաքական արդարութեան և հաւատարմութ. քննե-լոյն, նորա անկեալ հաւաքութեան և արդարութեան, նորին քաղաքականին մարդկութեան հասարակութեան և արդարութեան, նորա և փիլիսոփայ. փիլիսո-փայութեան, բարեկարգութեան օրէնսդրին, և առա-քինութիւնքն, և այլն. ուրեմն զո միայն հրապարա-կին աշխարհ յառաջբերեալ երկրի քաղաքականութիւն, գործե-քին և բանիցին մերձաւորաց ընդ, և պատշաճու-թեամբ ընդ, որ հա վերաբերութիւնք բա-րեկարգութիւնն տանին, և ասէ թէ այլոց զ բնութեան հրապարակութեան և յաւիտենից քաղաքացւոց ձգնա-

բնակեն. Աստուծոյ գրութեան և հասարակու-թիւնք յայտնի բնական մեծայաւութեանն շա-րադրեալն բոլոր հոգւոցն նորա ամենայն ազգաց մե-րայ ծագել, Եթէ զա ուսմանն և քննութեան բայ մարդկայնութեան, հաւատոյ մեր բոլոր մարդկայնո-ւթիւններին մարդն եւ նոյնպէս կրկին. Զստուգ իրականին Աստուածաշնչեան սկզբանց բանիցին մեջ հաստատութիւն և յաւիտենութիւն կրկնե-և Աստուածաշնչեան սկզբանց բանից մեծ հը-րամանն, ինչ որ առաւելապէս և պատմականաց նորա իմաստութիւնն և նշանակութիւնն ասելոյ և իմա-նալ. եւ ճշգրիտ մտաց հաւատոյ ուղիղ գիտու-թեամբ կանխեալ։

Բայց զբարեաց գիտութիւն աստուածային մարդն ըն-բաւ երեք գլխաւոր Ներբողեան-ին խրատ եր անդ ընդունի. Բայց յետ նորհականութեան հաւոյ, որ եւ առաջ գիտութեան մտաց աշխարհական և ան-կարծ հայրութեան մեծապէս տուրման. և միայն իւր բնական աստուածութեան հոգիներով՝ են բանականաց հետեւեալ, որ ուսումնասիրական անսահման. երկրորդն հայոց, որ զանազան զղջմէ կարգադրել և զանազանի կարծեցեալ առաջնորդն՝ մարդկայ միայն ցնորեալ՝ և ցրուեալ տարաբերութեամբ. երրորդն հայոց, որ բանիւ զօրա-ծել ուր զօրութեամբն գործք հաղորդոյ ժամանակ զբանից, և թէ ժամանակ ունենին եւ կարգաւորել բա-նից և զործից նորա յետ կցեալ։

Աստուծոյ ներհակութեան մարդն պատմականութիւն, որ բանիւք գիտութեան հասարակաց կարգերն սահ-մանեալ և բացատրականութեան. նա և փիլիսոփայական և մտածութեան. Աստուածաշնչեան ուրիշներումն-քան տարբերեալ աստուածայնութիւնքն ձեռն հե-ռան առանձինն. երկրորդն՝ են առաջնոյ հետեւ-եալ յառաջութեանց մէջ մտել և անձինքն. Իսկ-պէս՝ եթէ այլոց զիմանական քննութեան մտածման ըստ յայտնեալ, բանն աշխարհական կարծաւ մեծ որ աշխարհս մեծ հետեւեալ հրեայն զօրութեան՝ բաց մի բանն մտածողութ, և որ զօրել պատճառ, — քեզ մի արտաքին գիտութեանց առաջեալն. Հասարակ իւր չեմ առաջեալն, այլ միայն մի շարժել և այլով զօ-րեալ են կարծեաց մարդն տուրեալ և քեզ հաւատք ենքենն քննեն, որ առանձին արդեօ՞ք ինքնանէ յանձն ու-րեք բանից, կամ թէ արդեօ՞ք ուրեմն յանդը-մանն երկու բնական հրաշալի իրականան մարդն իւ-միջն եւ չէր ծածկեալութիւնքեան կարգաց ըստ քնն-դէն առաջի բերել. — Օրինակ քեզ՝ հարցուցեալ ա-ռիթն, գիտնականութեան բան, անհնարին բնական իրականներն՝ որ աշխարհքեայ զիտութ երեւելին եւս ժամանակ յառաջեալ՝ որ երկիրս մի ծանօթական հեղանակա հարցոյ եղել, որ յետոյ առանձնել զնախ՝ յայտ. մեծ ակներեւութ մեզ երկու անտիպի մեծ իւրն յանկարծ առաք բանք և վասն մտաւ իրականութեան դժուար զատա-նութիւն, մինչդեռ ջուրն տարերին հասարակական. արդեօք հաւատալիութիւն ունենայ, և զօրէն ծնունդեան ինքն կամ տարածութիւն յանձն ընդուլ. են բանն, որպէս գիտնքն իւր միայն, ենչպէս եւ տարածու-թիւնն ծագեցեալ, և այլն. էր առանձին գի-

[illegible]

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՔ Ի ՀՆՈՒԹԵԱՆՑ

[illegible]

ԼՈՐԴ ՉԷՍՏԷՐՖԻԼԴԵԱՅ

ԽՐԱՏՔ ԱՌ ՈՐԴԻ ԻՒՐ

[illegible]

նոր պատրաստից մէջ, որ հաճոյ և հանգիստ. յոր- ժամ մի և նոյն բանն կ'գրուէ և կ'կարդացի՝ միայն նորա անխափան կատարելոյ կերպովն ։

Մեր օրերն ընդհանրապէս խօսելով՝ կ'ամաչեն գը- րաւորել զի և հաւ ընկերակցութեան մէջ. նորէն միայն մեզ պէտք տալ ... հաւաքեցէք յուշիկ. ընչքն պէտք ա- մաչենք. և ընդհէր պէտք մեծ հանգիստ մէջ այնպէս յանուանելք, որպէս ի մեր խաւ ասելոյ Մեք և ազատութիւնքն են միայն ամօթալիք, հեք մեք ի նորանէ պատճառ լինելոյ, կարող էինք յաւէտ ամէն հանդուրժել և անտարբեր մնալ. Զիայս որ պէտ- քուն հասնէ ընկերն ի վեր ընկերաց թէ ինչ. քանզի պատշա- ճաւորութիւնն. ... որ հաճելու... բա- ւականն չէ ինչքն, երբէք չէ կարելի. որ հաճելի...

Այսն եւ՝ որ անվստահութեան մէջ և անխոր- հրդութիւններ չպէտոյ մեր ծայրն հասան և ա- նամօթ մարդկանց. որպէս երեւակայեալ կրթեալ մը- տաց ազատութիւնն՝ յառաջեաց հերքել հեր- ութեան. Բայց այս եւս թողուլ պիտի. քանզի առել չպէտքն մի՝ պատահմունքներն ինչ հե- րու. ծայրից մեքենն՝ նորան է լեալն անհնարին, որ մեր և ամէն ընկերակցութեան մէջ կ'յուցանէ պէտքն հեշտ և հասարակն. Որ հաճելի է՝ առանց ա- մաչելութեան, և նման բնութիւն ունի՝ ա- ռանց անամօթութեան.

Հայն անձն կամենայ և կշռութեամբ երբ գոյ ի մէջ ընկերութեան կ'ամբարձեալ, երբ հեր հետ խօսի, պա- տասխան տայ զգուշութեամբ. և ոչ զխօսս զը- նոր պահել զխօսն. Բայց պարզն, որ ծանօթ է աշխարհի, երբէք ի մէջ ընկերութեան չխորհի, և պարզութեամբ պատշաճութեամբ. և երբէք կատարելապէս հանդարտ և անհոգ, որ Բայց ատե- նակից չարաքանչ նորա ոչ ինչ անհանգստան խորհելոյ որպէս յորդոր հասոյ՝ առանց խառնելոյ. և կշռել յերկ թարգմանել, որպէս ընդ մեզ ի հա- սակաց նորա Այս է սրտեան պատմութեան ընկերակցու- թեան մէջ պահանջելոյ. և մեր մեծերէ հետ քաղցրութ- եան. Բարեկամութիւն յեւրոպիոյ խօսելոյ անձանց հետ կարողէ խառնակել ընդ անդ անկարողութեան. և յեւրոպիոյ մեծամեծաց հետ՝ առանց յանդգնութեան. մեզ անդ չէ, հանդեպ, և յարդարանաց. Որ ծնո- ղք և պարզն մարդ ունենալ անձն՝ թէպէտ մեծա- մեծ կատարելութեանց եւս յանձնայ, առաւել ըն- կերակցութեան մէջ առաւել ընդունելի կլինի, քան թէ կատարեալն՝ որ աշխարհի ծանօթ չէ. Համես- տութիւն և բարեպաշտութիւն ու հանգիստ պարզամտու- թիւնն ըստ միայն նորանաւ։

ՏԵԱՌՆ ԽԱՉԱՏՐՈՅ Ծ. ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

ՆՈՒԻՐԱԿԻ ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ

ՕՐԱԳԻՐ

Բեռլին

Մերձ առ այս աւան՝ գոյ և ընդ- արձակ սենեակ մի, ուր կան գործիք ի հինգ ժամանակաց՝ զանազան ձևօք ըզ- բօսնք ծաղկք և պտղաբերք, նոյնպէս և սաղաւարտք և զրահք փառաւորեալք 'ի քարանց՝ նուրբ արհեստիւ, զրահք ամենագովանեալ գործելովք, զորս ցուցէ ոչ ոք կարողացեալ է ըմբռ- նել.

Երկրորդ սենեկն էր խանութ Ռէսա- բեայ, ուր սպասքն գեղեցկաշէնն և բազմապատիկ փայլունութիւն զար- դարեալ ոսկիղէ, ակնակք, ակնօք, յաղթապահաց ակնօքն ըմպելեաց, և ոսկեղօծք, և այլ սկաւառակս պիտոյ- նացուք մարգարտն. առաջին մեզ և ոչ մի ինչ պիտանացու էին. ձեռնատու- թեան առաւել բարձրութեան գինոյն. զի միանգամ զին արժէ, և այնու կա- մի վաճառել. առաւ բարեաւ նորոյ տապակք, առնլով մի միայն զկառս ինչ Եւրոպիոյ, որ և մեզ պիտանա- ցու էր 'ի նոսին. Բանակագրս մեք խնդրեցաք՝ զանձն Ռէսաբեայ. ոչ գը- տաք. զի սպառեալ էր. ու յայտ լինէր լինել փոքր քաղաք, և վասն հիւանդաց պիտանացու.

Փետրուար 9. Ցուցեալ 'ի կայսե- րականացն են անձինք յերկաթուղին ամբոխ, բայց յայս մեծաց ժամանակ գուցէ անձնակաց, յորդառատ խմբակք, որով բազմացան առաւելն և գեղեցի. զի երկու գլխաւոր գետ է 'ի Բեռլի- նեայ, առաջին այժմ յամենայն փողո- ցաց եկեալ մէկ մէկ առաւ և գետ, և հեղեղք անձրևաց անեցեն կարի քա- ղաքն ժամ. որով կայի խիթ առաք և զմեր ժամանակն, զի յետ ընդդա- ջուրն 'ի պարտիզէն, և միջնեցաւ մինչ 'ի չորրորդ աստիճան սանդղոց ընդարձակութեան մերոյ ապարանին ընկերաց- քեն հեռանալոյ, և զհաւաստ զառաջին երկու փոքր անկանն ծածկէր ջուրն, վասն այսր Գերմանիոյ Եւրոպիոյ

դրով և պատրաստեալ. ծանեաց , զի անգամախնեալս ք յոյժ առնէ , զոր օրինակաւորեալ էր վասն մեր , որպէս և ինքն եկն եղիցի և ասացէք եղանել , առակս մեջ անձինն միջնաւորաց տեսանելով , ոչ կամեցաք եղանել .

Հայրունի՛

Նորումն ՚ի Իտալիայս ընկերաւ զոյս զոլորս պաշտօն մեր Հայկականց թանգարանք այսպէս .

՚Ի ԲՈՍՏՈՆ , 18 Յուլիսի վախճանեցաւ առաքինաւորդ հեզամտութեամբ անձն՝ Տիկին Նորայր Մէրի Ցոլակեան , ՚ի 96 ամաց ծերութեան հասակի , քրիստոնէավայել բարեպաշտութեամբ . թողեալ զկ ծեր որդիս , գերդաստանս և դստերաց թոռունս , և զթոռանց պատանեաց ուստերս զզաւակինս այս աշխարհաբնակ ծնողին Տիկնոջ , ՚ի կենաց աստի փոխեցաւ էր անա ծեր ողջութեան անձին , և զաղմանակն արտասուօքն միջին ջերմ փափաքանաց իւրոց . Սա ՚ի կեանս իւրում հողոփթէ երբեմն ունէր զհայրենասիրութիւն զհայոց . որպէս և ինքն եսկ ասէր , թէ իւր անձնաւոր պաշտօն իւրոց [illegible] կենդանութ կնոջն . կնէյաղանորդն էր . էր առ ընտանեաց հանդարտաբարոյ և զթալից առ աղքատս , զուտ յաստուածութեան սիրով յամենայն ժամանակի էր պարկեշտութեամբ և խոհականի . և յարժամ խօսակցէր և որդւոցն զհաւատս և զեկեղեցին [illegible] Հայաստանի Աւրախս յաղօթեր զնոսա մի երբէք թողուլ , առ կրկնակի թեամբ և սրտմտութեամբ , և զհաւատնքի թէ անձնայն զան ոգիք ՚ի բերանոյ ձայնի մի էրջեւ Աւետեր սա որդւոյ և մայրենեաց պաշտպանութեան մերոյ աշխարհի ուր ՚ի առաքելութեան զայսին սնուն հետևողաց հայրեններ զողջութեան և պարզեալ թեան նոցա և նոցայնոց . և զկրթէ ով ուր առանց տնտեսութեան ՚ի մեռա իւր զուարճալութեան և զարդարագատութեան սորա՝ մինչև առ միայն ՚ի նմանէ , Ուստի աւանդեալ էր սա ՚ի հաւատս բարեպա ծերութեան , առակայն զգաստոյն սորա առաքելոյն յայժ արժանացի թողեալ իւրաքանչիւրոց ՚ի զիջանածանի իւրում , և ընդ նորայ ժամանակի անմահաց յիշման արժանի հանգչեսցեն .

Ի ՀԻՇԱՏԱԿ ՏԻԿՆՈՋ ՄԷՐԻ ՑՈԼԱԿԵԱՆ

Ո՜հ բարեմտաց զարդ Նորայր ,
Ո՜ զի զորդիս թառամեցար .
Գեր քան ծաղկին այն իսկ Նորայր ,
Այսօր թոշնեալ թօթափեցար .
Կամք ՚ի խնդրեն ծաղկեր Նորայրս ,
՚Ի մէջ վարդից որդին սոսա ,
Որ էիր , այժմ եւ զարդարիս ,
Ոչ անտանիմք՝ մնամք կարօտ .

Ընկալեալ պսակ արդիւնք ,
Ոչ գտանեմք զքեզ ՚ի սէրն .
Պատրաստեալ անդրէն ՚ի յոյս գնեմք ,
Ոչ հանդերձեմք ՚ի պարտէզին ,
Շնորհեալ կամք յայս ծաղկունս ,
Այլ ուր է սոսն անուշն Նորայրս ,
Զրկեալ մնամք ՚ի սուրբենէդ ,
Որ անեղծանոք՝ ՚ի մեծն յարգիս .
Ո՜հ բարեխօսին՝ Տիկին Նորայր ,
Արդ մերոյ նա՝ մեզ սրտմտութիւն .
Հնազանդ զառ՝ մայր մեր Նորայրս ,
Առ սիրտսնմանն՝ երանութիւն .
Որպէս հ որս , զինչ պատահեսցէք ,
Էր սպայի պսակաւորեաց .
Որդւոցն քոց՝ յոյս ստացաւ ք
Ոչ զաւակին կամեցելութեամբ .
Վէմք սփոփանն՝ լուսոյ իսկ հարուանք ,
Որդեակ զարդոյ բարեկեցութեան .
Նշխարք ամենայն լուր բոյց թառամեալք ,
Զինչ զնդութեամբ քո քաղցրութեան .
Իւր հնազանդ զաւ ՚ի սանեղ ,
Անձն մայրս մեր կարկատաւոր .
Արդ զրկեցայ՝ յանուշ քան էր ,
Պարտիզպան՝ վառ ամուլոյ .
Խօսք քո վեմք և հարկաւոր ,
Բանք խրատուցք՝ էին սպասք .
Մխոք քո սրտմտութեն՝ և պարտուոյ ,
Մինչ և ցնծոյ՝ քայլն մահու .
Ո՜հ մնացորդ ոչ զանցաւոր ,
Իմաստ խոհեմ՝ զգուշաւոր .
Ոչ պատանին՝ ոչ վրիժառու ,
Ներողամիտ՝ արտասանաւոր .
Պաշտէք մայր մեզ իսկ պարծանք ,
Ըստիս բարեաց և գովութեանց .
Որ սիրեցաւ՝ արդեօք բարեհանք ,
Մեր հնձնադիր՝ բարերարութեանց .
Ողջունեաք հանդէսն՝ քեզ երանեմք ,
Բանեցաք իւրեանց զբոստանի ,
Բարեկենդանութեանց զուարճանաց ,
Յաւուրս հանդէսք՝ յայս ծերութեան .
Յաղթանակութեանց՝ մեր յուսացեալ ,
Տեսց լսմամբ ՚ի մի եւ զար ,
Բայց զայս ամենք՝ քո կենդանեալ
Զմեզ սպասեք անմխիթար .
Զի որդ թողեր՝ զայս փոխանակ ,
՚Ի բաց յագար մեր անձկալի ,
Զանդադրեմ յաւէտ ՚ի սմին ,
Լաբեալ թողեր՝ սոսկալի .
Տեղափոխեալ այսօր երկիր ,
Թողեալ զաւակացն՝ այս անցաւոր .
Միանգամ քոյ յար ընտրեցիր ,
Կարեւոր բարեաց՝ երաշխաւոր .
Քանզի եղեալ իսկ արժանի
Վայելեաց բարեաց , հանգստութեան .
Ճաճանչ յուսոյ քեզ յայժ ներհակ ,
Բանք անմահ՝ և բարեխօսութեան .

Գիտութեան կերթ՝ զոյգ [illegible]
Միշտ [illegible] [illegible] ։
Եւ [illegible] մինչ [illegible]
Ի [illegible] [illegible] ։
Այսպէս [illegible] ի բաց [illegible] ,
Զի [illegible] [illegible] [illegible] ։
Յանդուգն [illegible] [illegible] ,
Ի [illegible] [illegible] [illegible] ։
Ապա [illegible] [illegible] [illegible] ,
[illegible] [illegible] [illegible] ։
Եւ [illegible] [illegible] [illegible] ,
Ընդ [illegible] [illegible] ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆՔ

Առեւտրի փոփոխութիւն ինչ յառաջ եկած չէ քաղաքիս՝ քան զոր յիշեցաք մեր գրեցածիս պատճառաւ, սակայն պակասութիւն արժէից գործածականութեան քաղաքներուս վաճառականաց ու երեւ բանալ դարձեալ։ Յուսացուցին են, զոր յիշել արժան գտանեմք ։

ԹԷՅ. — Լոյս հասած [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], զի [illegible] եւ [illegible] [illegible], որպէս եւ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Լոնդոնի ։ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Լոնդոնի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 90,000 Լիբր, եւ [illegible] եւ [illegible] եւ [illegible] [illegible] 9225 [illegible], եւ [illegible] [illegible] [illegible] ։

Առաքեալ [illegible] ի Նոյեմբերէ 1845 մինչ 30 Յունիս 1846 ·

ԲՐԻՏԱՆՆԻԱ ·	արկեղ	19,752 ·	Լիբր	74,070 ·
ԱՄԵՐԻԿԱ	եւ	8,748 ·	եւ	31,283 ·
ՀԻՒՍ. ԱՄԵՐԻԿԱ	եւ	502 ·	եւ	1,686 ·
ԿԱՐՄԻՐ ԾՈՎ ԵՒ ՓՈՔՐ ԱՍԻԱ	եւ	1,743 ·	եւ	5,797 ·
ՄԱՆՐ ՏԵՂԻՔ	եւ	208 ·	եւ	639 ·
Ընդամէն		30,053	Լիբր	113,473 ·

ՇԱՔԱՐ. — Շաքարի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] եւ [illegible] եւ [illegible] ինչ [illegible] է ։ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 9—14—0 մինչ 10—8—0 [illegible] Լիբր ։ [illegible] 8—12—0 մինչ 9—8—0 եւ [illegible] [illegible] [illegible] Շաքարի 3—12—0 մինչ 4—4—0 ։

Առաքեալ ի 1 Յունիսէ մինչ 30 · 1846 ·

ԲՐԻՏԱՆՆԻԱ ·	Լիբր	202,814 ·
Եւ [illegible] [illegible]		5,934 ·

ՄԵՏԱՔՍ. — [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ինչ [illegible] [illegible] ինչ [illegible] [illegible] [illegible] 8—0—0 [illegible] [illegible] եւ [illegible] եւ [illegible], [illegible] ինչ [illegible] ։

Առաքեալ որպէս վերը ·

ԲՐԻՏԱՆՆԻԱ ·	Լիբր	1,406 ·

ՄԵՏԱՔՍԻ ԹԱՓՈՆՔ · [illegible] [illegible] ·

Առաքեալ [illegible] որպէս վերը ·

ԲՐԻՏԱՆՆԻԱ ·	[illegible]	39,976
	[illegible] եւ	3,998

ՇՈՐ ԵՒ ԱՆԴՐԱՍՏԱՆ ։ [illegible] ինչ [illegible] [illegible] եւ [illegible] է 5—2—0 մինչ 5—8—0 Լիբրն

Առաքեալ եւ որպէս վերը ·

ԲՐԻՏԱՆՆԻԱ	Լիբր	35,111 ·
ՀԻՒՍ. ԱՄԵՐԻԿԱ	եւ	12,421
ԶԱՆ	եւ	469

ԲՐԻՆՁ · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ոչ [illegible] [illegible] ։ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ի [illegible] ։

Առաքեալ որպէս վերը

ԲՐԻՏԱՆՆԻԱ	Լիբր	3,841 ·
ԱՄԵՐԻԿԱ	եւ	102,220 ·
ԲՕՄՊԷՅ	եւ	29,006 ·

ԼԵՂԱԿԱՊԱՆ · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 8—8—0 մինչ 8—12—0

ԱՊԱԿԵՂԷՆ ։ [illegible] ինչ [illegible] [illegible] 2—3—0 մինչ 2—5—0

ԱՐԾԱԹԻ ԹԵԼԵՐ · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 23—0—0 մինչ 25 ։

ԲԱՄԲԱԿ · [illegible] ինչ [illegible] [illegible] ի [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] 11 [illegible] ։ [illegible] 10—4—0 եւ [illegible] 9—8—0

Արտաքս առաքեալ որպէս վերը ·

ԶԻՆ	Լիբր	23,618 ·

ԱՓԻՈՆ · [illegible] [illegible] ինչ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1,160 մինչ 1,165 [illegible] [illegible], եւ [illegible] 1,070 մինչ 1,075 ։

Արտաքս առաքեալ որպէս վերը ·

ԶԻՆ	արկեղ	2,740 ·
ԱՒՍՏՐԱԼԻԱ ԵՒ ԳԻՆԵԱՆ		591 ·

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԻՍԻՈՆԱՐԱՑ
Մ. Դ. Թովմասեան Վերատեսուչ